

ARAX

HET MAGAZINE VAN ASV GLADZOR

BESTUURSJAAR 17

EDITIE II

APRIL 2023

REDACTIE

ANI NAZARI
AREN NAGULYAN
ARSINE MARKOSIAN
SANDRA BEDROSIAN
LARA NAZARI

EINDREDACTIE

ELINA NAZARIAN
ARSINE MARKOSIAN

LAY-OUT EN DESIGN

LARA NAZARI

Beste lezers,

De tweede editie van het Arax Magazine van dit bestuursjaar is een feit. De Arax die je nu voor je hebt is een hele bijzondere: deze staat namelijk in het teken van de herdenking van de Armeense Genocide. De meeste artikelen van deze editie zijn ook gerelateerd aan dit thema. Zo kun je lezen wat het monument van Tsitsernakaberd nou betekent en hoe het tot stand is gekomen, lees het gedicht *Hayreniq* van de meesterlijke Paruyr Sevak of lees in de rubriek HayKino over de film *Aurora's Sunrise*, een film die gaat over de Armeense Genocide.

Naast deze artikelen is er ook genoeg interessants te lezen over andere zaken, zoals de informatieve serie *Barev Ergir*, de muzikant Tigran Hamasyan of lees over een Armeense ondernemer in Nederland. Dit laat weer zien dat we niet moeten blijven hangen in het verleden, maar door moeten gaan, ons moeten blijven ontwikkelen en mooie dingen kunnen en moeten blijven maken. Heb je een idee voor een artikel of denk je het beter te kunnen? Dan mag je je altijd bij de redactie aansluiten of je kunt eenmalig een artikel sturen naar info@gladzor.nl en wie weet lezen we de volgende editie een stukje dat door jou is geschreven.

Wij hopen jullie veel inspiratie, informatie en nieuwe interessante perspectieven te bieden. Veel leesplezier!

Elina Nazarian (Eindredacteur Arax Magazine/Secretaris ASV Gladzor)

Ani Nazari (Voorzitter ASV Gladzor)

Arsine Markosian (Eindredacteur ARAX Magazine/Senaat ASV Gladzor)

Arax redactie

Ani Nazari, Voorzitter

Elina Nazarian, Secretaris

Liya Boghossian, Vicevoorzitter

Wartkes Kizokjan, PR-Manager

Sandra Bedrosian, Penningmeester

Mariam Markosian, Extern coördinator

FILM STILL AURORA'S SUNRISE

INNA SAHAKYAN

2022

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord

1 Tsitsernakaberd
blz. 6
Arsine Markosian

2 [yeraz]shtutyun:
Tigran Hamasyan
blz. 8
Lara Nazari

3 Paruyr Sevak –
Hayreniq
blz. 10

4 Barev Ergir
blz. 12
Aren Nagulyan

Gladzor evenementen
blz. 14

5 Ivan Aivazovsky
blz. 16
Lara Nazari

6 HayKino:
Aurora's Sunrise
blz. 18
Ani Nazari

7 Armeense
ondernemers
in Nederland
blz. 20
Sandra Bedrosian

TSITSERNAKABERD

Tijdens een poging tot het ontwerpen van een replica van Tsitsernakaberd voor in Nederland, heb ik een klein verslag over dit welbekende monument geschreven. Laten wij ons in het kader van de herdenking van de Armeense Genocide verdiepen in de betekenis en geschiedenis van dit belangrijke monument in Jerevan, Armenië.

Tsitsernakaberd is een monument ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de Armeense Genocide; het is gelegen op een heuvel met uitzicht op Jerevan. Elk jaar op 24 april komen hier honderdduizenden Armeniërs, zowel uit het binnenland als de diaspora, samen om de slachtoffers van de Armeense genocide te herdenken. De bouw van het monument begon in 1966, ten tijde van de Sovjet-Unie, als gevolg van de demonstraties in Jerevan in 1965. Tijdens deze demonstraties gingen een miljoen mensen 24 uur lang in Jerevan de straat op om de 50ste gedenkdag van de Genocide te herdenken. Het monument is ontworpen door architecten Arthur Tarkhanyan, Sashur Kalashyan en kunstenaar Hovhannes Khachatryan. Het werd voltooid in november 1967.

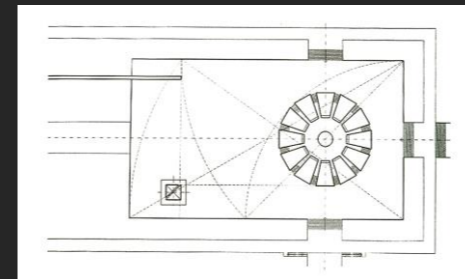
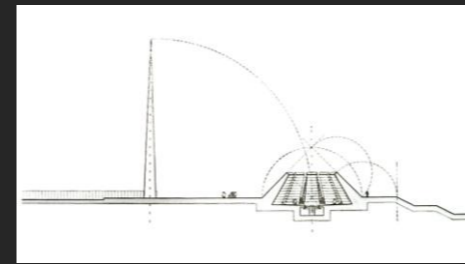
ARSINE MARKOSIAN
ARCHITECTUUR

Tsitsernakaberd tijdens de bouw

Het monument Tsitsernakaberd bestaat uit drie delen: de *Eeuwige Kathedraal*, *Herlevend Armenië* en *Muren der Herinneringen*.

De Eeuwige Kathedraal bestaat uit de twaalf naar binnen staande pilaren die de twaalf verloren Armeense provincies symboliseren. Er zijn geen ornamenten om of op deze pilaren. Dat is bewust zo gedaan, want dit simpele ontwerp benadrukt de heftigheid, de zwaarte van de gebeurtenissen die de twaalf pilaren vertegenwoordigen. In het midden brandt het eeuwige vuur ter nagedachtenis van de 1,5 miljoen doden van de Armeense Genocide, die ook op 1,5 meter in de grond staat. Niet ver daarvandaan staat het onderdeel "Herlevend Armenië". Dit is een gedenkzuil, verdeeld in twee kolommen van 44 meter hoog, die naar de hemel schieten. Aanvankelijk was het bekleed met met houtskool bewerkt roestvrij staal om steen na te bootsen, maar dit werd later in de jaren zeventig ontmanteld en vervangen door zwart graniet. De structuur was sterk genoeg om de aardbeving te weerstaan die Armenië in 1988 trof. Wat betreft de verhoudingen van de pilaren en kolommen, ze zijn gebaseerd op dezelfde proportionele schalen die worden gebruikt voor het schaven van Armeense kerken. De interpretatie van deze structuren wordt overgelaten aan wat ze fluisteren voor de zielen van de bezoekers. Langs het park bij het monument staat het derde onderdeel, de Muur der Herinneringen. Het is een muur van 100 meter lang waarop de namen van steden en dorpen, waarvan bekend is dat er bloedbaden in zijn geweest, zijn gegraveerd. Aan de achterzijde van de herdenkingsmuur zijn borden aangebracht ter ere van personen die zich hebben ingezet voor het verlichten van het leed van de slachtoffers tijdens en na de genocide.

De bouwtekeningen van Tsitsernakaberd met het zijaanzicht en het bovenaanzicht

Om het monument te bereiken moet je door een parkje met allemaal bomen. Deze bomen zijn geplant door Armeniërs en Armeense organisaties wereldwijd. Anderen zijn geplant door wereldleiders of andere diplomaten van over de hele wereld. Het planten van de bomen symboliseert wedergeboorte en de bomen die geplant zijn door wereldleiders getuigen van een medeleven.

Niet ver van Tsitsernakaberd is er een museum, het Armeense Genocide Museum-Instituut. In dit museum kun je leren over de Armeense Genocide: hoe het begon, wie de slachtoffers waren, hoe de genocide zich ontwikkelde, wie ervan wist en hoe er in de rest van de wereld op werd gereageerd.

De letterlijke vertaling van Tsitsernakaberd is Zwaluwnest. De zwaluw staat als symbool voor de Armeense diaspora, omdat de vogel bekendstaat voor het altijd terugkeren naar zijn nest. Armeniërs keren waar ze zich ook bevinden in de wereld terug naar hun nest, naar hun Armenië. Uit de tijden van onderdrukking in West-Armenië, zijn nog steeds sporen terug te vinden van ons volk. Dit in de vorm van Xachkar'er (kruis stenen), maar ook gegraveerde symbolen van zwaluwen.

Een bezoekje aan Tsitsernakaberd is als een belevenis terug naar ons nest, naar ons moederland. Zoals de zwaluw, spreid je vleugels en ontwikkel jezelf en vergeet niet waar je vandaan komt.

[yeraz]shtutyun

Wie kent de nummers van Ruben Matevosyan, Tata Simonyan en Andy niet? We kunnen ze allemaal meezingen en het is zelfs een beetje schandalig als je ze niet kent. Uiteraard weet iedereen dat Charles Aznavour Armeens was en dat Cher eigenlijk Cherilyn Sarkisian heet. Maar, hoe zit het met de minder bekende artiesten? Om (in de volksmond) onbekende Armeense artiesten in de schijnwerpers te zetten neem ik een diepe duik in hun bibliografie en discografie. Middels deze rubriek wil ik jullie introduceren aan artiesten die in mijn opinie net zo lovend zijn als de rest. Veel lees-, maar vooral, luisterplezier.

TIGRAN HAMASYAN

Tigran Hamasyan (Gyumri, 1987) groeide op in een muzikale familie onder invloeden van classic rock en jazz. Op jonge leeftijd werkte Tigran een weg in de pianomuziek door het uitzoeken van klassieke rock-band nummers als The Beatles en Led Zeppelin en werd hij geïnspireerd door de legendarische Miles Davis. Toen hij op 10-jarige leeftijd met zijn familie verhuisde naar Jerevan, ontstond hier een ander aanknopingspunt voor zijn toewijding aan jazz: hij ontdekte het klassieke jazzboek onder toezien oog van leraar Vahag Hayrapetyan (die overigens onder Barry Harris had gestudeerd!). Enkele jaren later realiseerde hij zich dat hij ook veel belangstelling had voor Armeense muziek. Hij nam een duik in onze nationale schatten van werklieparen, volksliederen en heilige liederen. Op jonge leeftijd begon

Hamasyan al met optreden, onder andere op het eerste International Jazz Festival in Yerevan in

Ik dacht: het zit in mijn bloed. Zonder het te beseffen groeide ik op met die geweldige muziek. Hoe meer deuntjes ik leerde, hoe meer potentie ik zag om die twee muziekstijlen samen te voegen met geïmproviseerde muziek. Dat was het begin van een levenslange reis.

1998. Toen hij 18 jaar was won hij zijn eerste prijs en sindsdien maakt hij regelmatig verschijningen op verschillende internationale festivals. Hij tourt ook vaak rond ten behoeve van zijn albums en samenwerkingen. Hij baant zich op indrukwekkende wijze een weg door zijn eigenaardige muzikale vrijheid met behulp van de tradities van Armeense muziek.

Beluister mijn selectie van Tigran

LARA NAZARI
RUBRIEK | MUZIEK

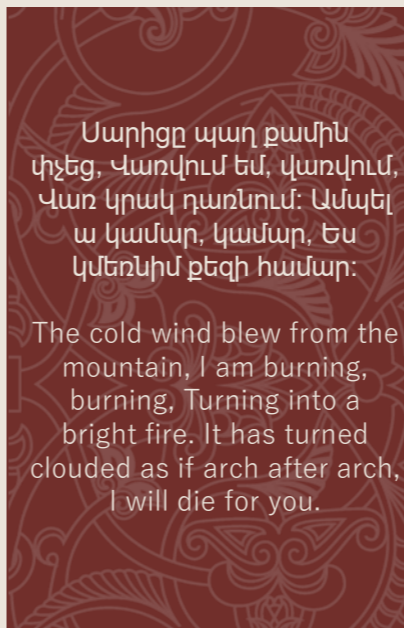
2015

37 Newlyweds

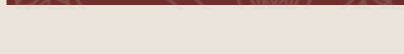
Dit prachtige lied is opgedragen aan de 37 Armeense pasgetrouwde stellen uit 37 dorpen die in 1918 zwarte tunieken aantrokken, hun voorhoofden rood kleurden, op hun witte paarden stapten en ten strijde trokken tegen het Ottomaanse leger. De esthetiek en compositie van de videofragmenten doen mij denken aan het werk van Sergej Parajanov (van *The Color of Pomegranates*). Hoe zijn spel harmonie is voor het oor, zo is het beeldmateriaal verrijkend voor het oog. De samenhang van het lied en de videoclip heeft een mooie dynamiek en brengt in mijn beleving een nieuw inzicht aan de sfeer van het lied.

Tigran heeft de tekst van twee verschillende Armeense volksliederen samengebracht en een nieuwe melodie bedacht.

Սարիցը պար քամին
փչեց, Վառվում եմ, վառվում,
Վառ կրակ դառնում: Ամպել
ա կամար, կամար, Ես
կմեռնիմ քեզի համար:

The cold wind blew from the mountain, I am burning, burning, Turning into a bright fire. It has turned clouded as if arch after arch, I will die for you.

2015

Luys I Luso

Omdat het bestuderen van heilige liederen een grote opgave is en eventuele verwerkingen ervan de liederen kan ontcrachten, begon Hamasyan pas in 2012 met het bestuderen van heilige Armeense liederen. Sommigen zijn zelfs meer dan 1500 jaar oud. Hij bedacht hoe hij deze kon samenvoegen met zijn piano-improvisaties. In 2015 waren Hamasyan en het Yerevan State Chamber Choir samengekomen in een studio in Jerevan om het album op te nemen. Dit was het hoogtepunt van drie jaar werk. Toen gebeurde iets wonderbaarlijks wat voor Hamasyan en het kamerkoor een moment van openbaring leek te zijn: "Het was de laatste opnamedag en we moesten het stuk *New Flower* opnemen, een heel serieus, lang en ingewikkeld stuk. Maar, zodra we begonnen met het opnamen, viel de stroom uit." *Luys I Luso* betekent 'Licht uit Licht', dus de plotselinge stroomuitval leek een voorteken: "Het leek zo te moeten gaan. Hierna was iedereen anders. Het had een grote impact op ons."

Hamasyan zegt zelf heel mooi:

Muziek is een onverklaarbare manier om je te verbinden met het universum, God, of hoe je het ook wil noemen. Daar moet je vooral op ingaan als je religieuze muziek opvoert. Heilige Armeense muziek heeft mij tot spiritualiteit en religie gebracht.

Tijdens het uitbrengen van *Luys I Luso* werd steevast vermeld dat 2015 het honderdste herdenkingsjaar is van de Armeense Genocide.

Voor Hamasyan zelf ligt de datum van het uitbrengen van dit album en de link met het verleden van zijn vaderland iets anders: "Een heel groot deel van de muziek uit 'Luys I Luso' is geschreven in kloosters in het historische Armenië. Het album werd pas echt verbonden met de genocide nadat we een "bedevaartstour" hadden gedaan om deze muziek terug te brengen naar de plekken waar het is ontstaan." Hamasyan had consequent geweigerd in Turkije op te treden, maar toen de gelegenheid zich voordeed om op te treden in wat

traditioneel Armeense steden waren, gaf hij toe: "Daarvoor kon ik het mezelf niet aandoen om naar de plek te gaan waar mensen mijn grootouders hebben vermoord. Ik kon niet spelen voor een publiek dat nog steeds ontkent mijn familie te hebben vermoord."

De verschijning van Hamasyan kreeg veel aandacht van de Turkse media. "Al lange tijd werd verwacht dat ik in Turkije zou spelen en de sfeer was ook vaak goed, maar er waren ook heftige bedreigingen. De burgemeester van Kars zei racistische dingen over ons en extreemrechtse organisaties bedreigden ons. In één van de steden werden we begeleid door undercoveragenten en tijdens het concert zelf waren er meer politieauto's dan publiek."

Een soortgelijk album is *Atmosphères* (2016). Hier zoekt Hamasyan aansluiting bij een aantal kopstukken van de Noorse jazzscene. Arve Hendriksen laat zijn trompet klinken als een exotische fluit, tegen donkere soundscapes van Eivind Aarset en Jan Bang. Hamasyan voelt zich daarin goed thuis en vindt zijn weg met stemmig en abstract pianospel. Hij heeft vier nummers van Komitas Vardapet verwerkt, onder andere *Hoy Nazan*. Het bijzondere aan *Atmosphères* is, dat het gemaakt is in slechts drie dagen en het merendeel van de muziek is geïmproviseerd.

● HAYRENIQ

● Een gedicht van Paruyr Sevak

Իմ քաղցրանուն,
Իմ բարձրանուն,
Իմ տառապանձ,
Իմ փառապանծ:
Յների մեջ՝ դու ալեհեր,
Նորերի մեջ՝ նոր ու ջահել.
Դու՝ խաղողի խչմարված վազ,
Վշտերը՝ ջուր, ինքը՝ ավազ.
Դու՝ բարդենի սաղարթաշատ,
Առուն ի վար փռված փշատ.
Դու՝ կիսավեր ամրոց ու բերդ,
Մագաղաթյա մատյանի թերթ.
Դու՝ Չվարթսոց - ավեր տաճար,
Կոմիտասյան Ծիրանի ծառ.
Դու՝ ջրաղաց խորունկ ձորում,
Դու՝ հորովել անուշ ծորուն,
Փայլ գուլթանի արծաթ խոփի.
Դու՝ նե՛տ, նիզա՛կ, մկո՛ւնդ կոպիտ,
Դու՝ հայրենի ծխանի ծուխ,
Դու՝ անգիր վեպ, դու՝ Սասնա ծո՛ւռ...

Իմ փառապանծ
Իմ տառապանձ,
Իմ բարձրանուն,
Իմ քաղցրանուն:
Դու՝ մրգերի շտեմարան,
Ոսկեվազյան գինու մառան.
Դու՝ թավշե դեղձ, դու՝ փրփուր հաց,
Արտաշատյան խաղող սևաչ.
Դու՝ Սևանի վառվող կոհակ,
Երևանի սյուն ու խոյակ.
Դու՝ հանգրվան, կանչող փարոս,
Դու՝ հայկական զերբ ու դրոշ.
Խոսուն վկա կոտորածի
Ու վճիտ աչք ցամքած լացի,
Արդարության ահեղ ատյան,
Սրի պատյան,
Սիրո մատյան -
Միշտ հին ու նոր իմ Հայաստան:

Your name so sweet,
Your name so high,
My tormented,
Yet glorious one!
Among old ones, you are gray-haired,
Among new ones, new and youthful;
You, the vineyard of rows of grapes,
You, sand yet with water sorrows;
You, a willow of many leaves,
Oleaster spread on the brook,
You, half-ruined fortress, castle,
You, paper of old manuscripts;
You, Zvartnots, ruined temple,
Apricot tree of Gomidas;
You, watermill in deep valley,
You, also sweet and running well,
Gleam of plough and silver coulter;
You, bow, arrow, and a crude lance,
You, the smoke of our homes' chimneys,
You, unwritten novel and you,
a devious one out of Sassoon...!

My glorious one,
My tormented,
Your name so high,
Your name so sweet!
You, the storehouse of many fruits,
You, cellar of gold-flowing wine,
You, velvet peach, you bubbling bread,
You, black-eyed grapes from Ardashad;
You, Lake Sevan's shining billow,
You, chapter and the pillar of Yerevan;
You, an abode, calling lighthouse,
You, Armenian banner and flag,
Speaking witness of genocide,
And clear eye of weeping which dried;
Formidable court of justice,
The sheath of sword,
The book of love -
Always ancient and yet always new Hayastan.

BAREV ERGIR

'Ik ben Samvel Topalyan en ik ga naar West-Armenië, het land van onze vaders, ons land. Ik zal daar dingen bekijken waar wij veel over gehoord hebben, maar nog nooit hebben gezien.' Met deze zin begint Topalyan zijn televisieserie.

AREN NAGULYAN
TV-SERIE

Het concept

Barev Ergir 'Բարև Էրգիր' is een Armeens dialect dat, 'Hallo Land' betekent. Het is een documentaireserie over de historie van West-Armenië. De serie bestaat uit 33 afleveringen. Wat heel erg opvalt is dat de soundtrack en de achtergrondmuziek van de serie het nummer *Barev Yerkir* is die door een groep Armeense artiesten werd gezongen. Het nummer is uitgebracht door Sharm holding in 2004.

De reis

Presentator Samvel Topalyan maakt een reis door West-Armenië. Zijn reis begint in de stad Kars en eindigt in Cilicië, waarmee hij het historische Armenië ontdekt. In zijn reis maakt hij een rondreis door historische Armeense steden of specifieke locaties in het huidige Turkije waar Armeens erfgoed bewaard is gebleven. Tijdens zijn reis draagt Topalyan een rugzak met daarin een koffer vol potjes met daarop de namen van locaties en steden die hij bezoekt. De potjes vult hij met aarde van de bezochte plaatsen. Na zijn reis door Nemrut keert hij met de potjes terug naar Armenië. Daar leegt hij alle potjes aarde in één bloempot en plant daar een plantje in. Aan het einde van elke aflevering laat hij ook een vlaggetje achter met daarop het logo van de serie. Hij noemt het vlaggetje de "Armeense afdruk".

Bekijk hier Barev Ergir

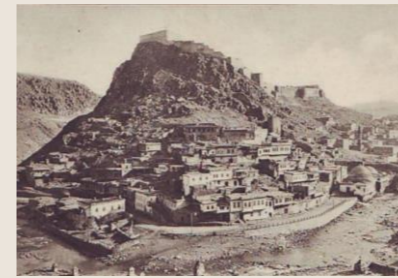
Samvel met de potjes met aarde, waarna hij hiermee een plantje plant

Map van Armeens Hoogland van de periode 1038 - 1157

Oude postcard van het Armeense Kars

Presentatie

Tijdens elke aflevering wordt hij tijdens zijn ontdekkingen telefonisch begeleid door Babken Chobanyan, een acteur met een mooie stem. Met zijn mooie stem vertelt hij Topalyan niet alleen waar hij zich bevindt en wat er daar allemaal te vinden is, maar vertelt hij ook met behulp van getekende animaties de legendes en gebeurtenissen die bij de plaatsen horen.

In de serie komen ook historici aan het woord, Artak Movsisyan, Avetis Harutyunyan en Arman Yeghiazaryan, die de geschiedenis van de bezochte plaatsen verder toelichten. Als Samvel honger krijgt gaat hij niet even naar een tentje om iets te eten, maar benadert hij chef-kok Sedrak Mamulyan, die veel weet van de traditionele Armeense keuken. Topalyan krijgt traditionele gerechten voorgeschoteld die elk afkomstig zijn uit de steden die hij bezoekt. Dan vertelt Mamulyan samen met de historici over het gerecht en de geschiedenis ervan.

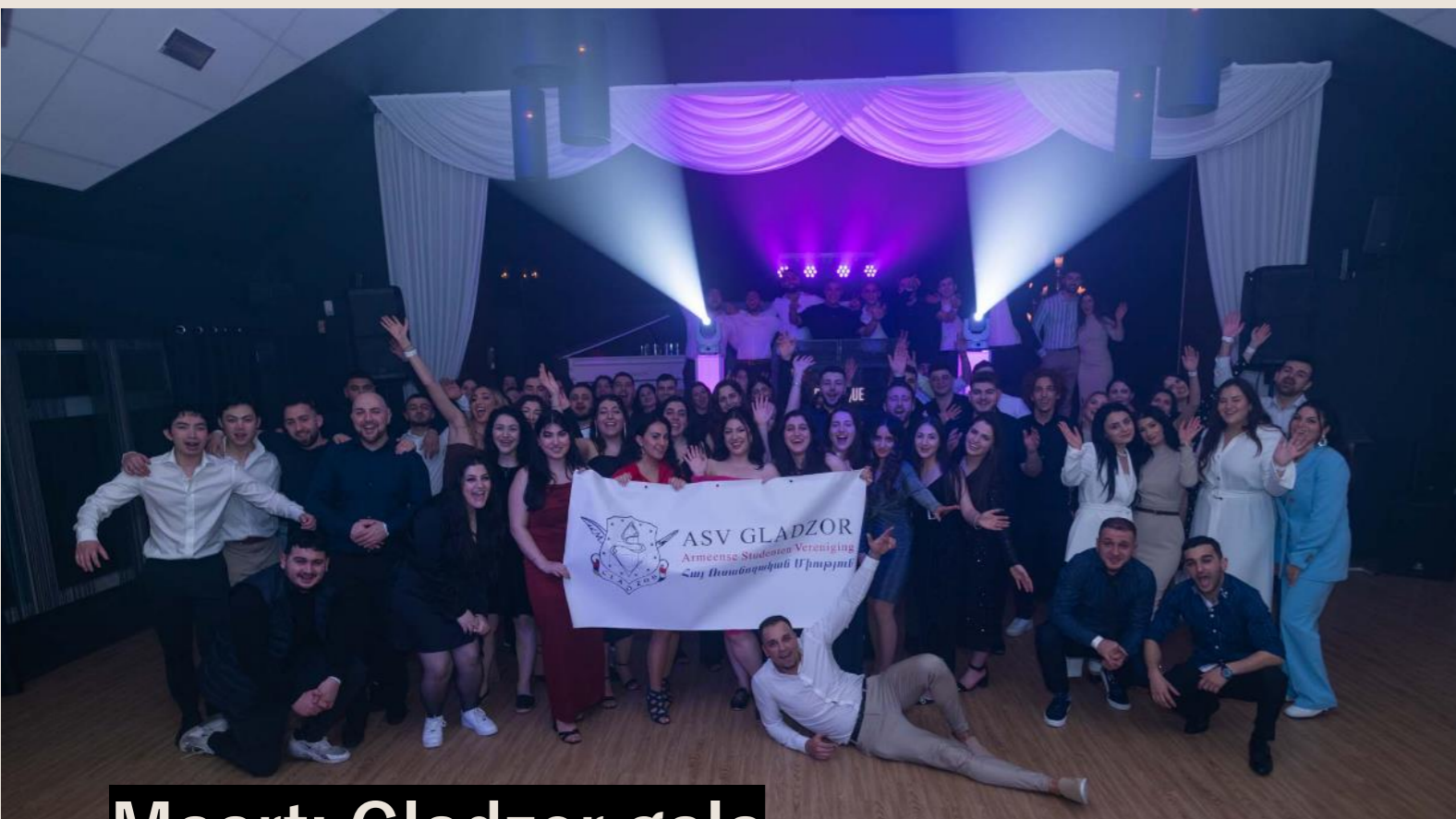
“ Het is bekend dat een persoon een huis moet bouwen, een boom moet planten en een kind moet opvoeden in zijn leven, maar een Armeniër zou nog een paar dingen moeten kunnen doen: Ani in levende lijve zien, een reiger uit het Van meer vangen, naar Akhtamar zwemmen, de deur van Mher bezoeken, met eigen ogen de berg van de goden, Nemrut te zien, op de plaats van het gevecht tussen Hayk en Bel te zijn en de kruising van de vier heilige rivieren van de Armeense hooglanden bezoeken, waar zich volgens een aantal versies het paradijs van Eden bevindt. Dit zijn slechts een paar van de dingen die onze presentator zal doen tijdens zijn pelgrimstocht naar het historische thuisland.

”
Zo beschrijft de Armeense Publieke Omroep het programma.

Mijn ervaring

Zelf vond ik deze serie geweldig! Als je ziet en hoort wat voor verleden we hebben gehad en wat voor legendes ons volk heeft, krijg je een trots gevoel dat je Armeens bent. Aan de andere kant voel je je verdrietig als je je realiseert dat je niet meer de eigenaar bent van die gronden en dat de Turkse overheid alles doet om het Armeense culturele erfgoed weg te vagen. Deze serie zorgt ook ervoor dat we erachter komen hoe slecht wij onze geschiedenis kennen. Ik raad het alsnog echt aan om deze serie van begin tot eind te kijken. Het is niet alleen interessant maar ook heel leerzaam. Hopelijk zullen jullie dezelfde ervaring meemaken als ik!

TERUGBLIK GLADZOR EVENEMENTEN

Maart: Gladzor gala

In ons gastenboekje hebben jullie tijdens het gala tevens een paar reacties achtergelaten. Wij vonden deze zo lief dat we ze graag met jullie willen delen:

Gala 2023 was lit!

Super leuk gala, heel goed georganiseerd toppers!

Bestuur 17. apreq. Super goed geregeld.

Jullie zijn geweldig ♥

Gladzor 2k23. Beste gala ooit!

Gladzor nummer 1 altijd! Ik stem op Gladzor :)

P.S. Ik ben super trots op jullie. I ♥ y'all. Moge al deze evenementen zo fantastisch zijn. God bless.

Gladzor groeit en bloeit door de vele evenementen en activiteiten die georganiseerd en bezocht worden. De afgelopen tijd hebben we heel wat gedaan, zoals de pubquiz in februari. Het hoogtepunt was echter wel het gala in maart. Dit was een razend succes en we hebben erg genoten van de sfeer en jullie aanwezigheid.

Er komen natuurlijk ook nog veel andere mooie evenementen aan. Houd hiervoor onze social media kanalen in de gaten of word lid en blijf als eerste op de hoogte van onze evenementen!

Word lid via
deze QR code

IVAN AIVAZOVSKY

Ivan Aivazovsky, geboren als Hovhannes Aivazian, werd in 1817 geboren aan de haven van de Zwarte Zee van Feodosia op de Krim. Hij is een negentiende-eeuwse Armeens-Russische schilder die wordt beschouwd als een van de grootste meesters van de zeegezichten. Tijdens zijn bijna 60-jarige carrière maakte hij volgens telling tussen de 6000 en 20.000 schilderijen, waardoor hij een van de meest producerende kunstenaars van zijn tijd was. Aivazovsky's artistieke geheugen was legendarisch, er wordt gezegd dat hij de zeegezichten schilderde uit het geheugen, ver weg van de kust.

Opleiding en carrière

De jonge Aivazovsky kreeg onderwijs in de Armeense kerk Sint Sargis in zijn woonplaats, waar hij ook tekenles kreeg van een plaatselijke architect. Op 16-jarige leeftijd begon hij in Sint-Petersburg te studeren aan de Russische Keizerlijke Kunstacademie. Na deze opleiding vertrok hij naar San Lazzaro degli Armeni in Italië, een belangrijk Armeens-katholiek eiland vlakbij Venetië. Zijn broer, Gabriël Aivazovsky, was aartsbisschop en woonde hier. Aivazovsky bestudeerde hier Armeense manuscripten en raakte vertrouwd met Armeense kunst. Aivazovsky werd ook sterk beïnvloed door Italiaanse kunst en de musea werden als het ware een tweede academie voor hem. In 1844 keerde hij terug naar Rusland, waar hij werd benoemd tot hoofdschilder van de Russische marine. Aivazovsky had nauwe banden met de militaire en politieke elite van het Russische Rijk en woonde vaak militaire manoeuvres bij. Doordat hij zo gewaardeerd was werd hij gesponsord door de staat. Hij is een van de weinige kunstenaars die tijdens zijn leven internationale erkenning kreeg. Tegenwoordig heeft Armenië ongeveer honderd werken van Aivazovsky in bezit, de rest is verspreid in landen als Rusland, Turkije en Oekraïne. Hij was een zeer invloedrijke schilder en er wordt zelfs gezegd dat alle kunstenaars die zeegezichten schilderden ofwel zijn eigen studenten waren ofwel door hem zijn beïnvloed.

◀ Aivazovsky met zijn vrouw Julia en hun vier dochters

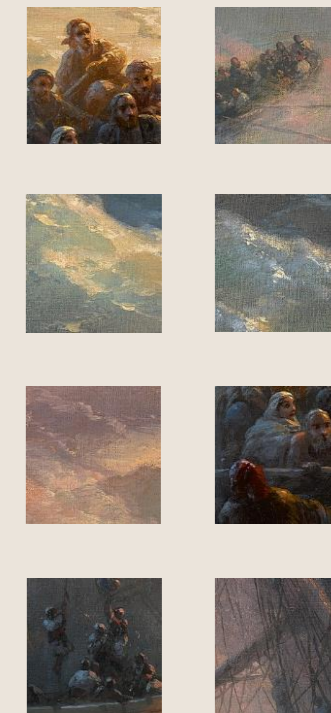
Stijl

Aivazovsky's stijl is zeer academisch en is kenmerkend door zijn romantische benadering op het realisme. In de schilderijen van de jaren 1840-1850 gebruikte hij een verscheidenheid aan kleuren maar later hadden zijn schilderijen iets gedempte, delicate kleuren. Aivazovsky maakte richting het einde van zijn leven de overgang van romantiek naar realisme mee. Hij stond open voor kritiek, maar wegens onwil of onvermogen om te veranderen, verhuisde hij weer terug naar zijn geboorteplaats. Zijn mentaliteit en wereldbeeld werden in de grote steden als ouderwets beschouwd en kwamen niet overeen met de ontwikkelingen in de Russische kunst en cultuur. Aivazovsky's latere werk bevat daarom ook dramatische scènes, waarin hij 'de romantische strijd tussen de mens en de elementen' verbeeldt.

Belevnis van zijn schilderijen

De belevnis van Aivazovsky's schilderijen zijn groots, zo voel je de chaos en angst van een stormachtige nacht op zee in *Ship on Stormy Seas*, maar ook de kalmte en stilte in *Clouds Above the Sea*. Hoe hij de woeste zee schildert, wekt een elementair gevoel op. De gevechtsschilderijen van Aivazovsky zijn meeslepend, zo kun je een intense donkerrode gloed van de schepen die in vuur en vlam staan zien, maar ook de allerkleinste vonken die contrasterend tegen de hemelsblauwe lucht spatten. Hij schildert op wonderbaarlijke wijze de transparantie van het water, en je ziet de zee gloeien onder het maan- of zonlicht. Aivazovsky's schilderijen zijn werkelijk tijdloos en het is daarom ook vanzelfsprekend dat hij wordt beschouwd als de meester van zeegezichten.

LARA NAZARI
KUNST

▲ *Abandoning the Ship* met fragmenten van de prachtige detaillering

Armeense thema's

Aivazovsky's vroege werken bevatten Armeense thema's en hij ondertekende daarvoor al een aantal schilderijen en brieven in het Armeens. De langdurige wens van de kunstenaar om zijn voorouderlijk vaderland te bezoeken ging in 1868 in vervulling. Tijdens zijn bezoek maakte hij schilderijen van Ararat en Sevan. Hij was zelfs de eerste Armeense kunstenaar die de Bijbelse berg illustreerde, voorheen hadden vooral Europese reizigers dit gedaan. Aivazovsky zette later de creatie van Armeens-gerelateerde schilderijen voort. Zijn thematische werken uit deze periode bevatten portretten van Armeniërs zoals zijn broer, aartsbisschop Gabriël Aivazovsky. Aivazovsky heeft ook twee belangrijke gebeurtenissen van het Oude Armenië vastgelegd: de doop van koning Tiridates III door Gregorius de Verlichter en de Strijd om Avarayr.

Zijn nalatenschap

In Jerevan en Stepanakert zijn standbeelden te vinden van Aivazovsky en staat hij op de Armeense 20.000-dram biljetten. Volgens Armeens kunstenaar Vardges Surenyants (1860 – 1921) probeerde Aivazovsky een unie op te richten die alle Armeense kunstenaars over de hele wereld samen te brengen. Zelfs Hovhannes Tumanyan heeft een gedicht aan Aivazovsky opgedragen, 'Tegenover het schilderij van Aivazovsky', geïnspireerd door een zeegezicht.

Er is zelfs een Russisch gezegde over Aivazovsky om iets moois te beschrijven; 'Aivazovsky's penseel waardig'. Dit gezegde werd gepopulariseerd door de Russische toneelschrijver Anton Tsjechov, die later met ongetwijfelde bewondering zei: 'Aivazovsky is een gezonde en stevige oude man die eruitziet als een onbelangrijke Armeniër en een bisschop. Hij is vol gevoel voor eigenbelang, heeft zachte handen en schudt je de hand als een generaal. Hij is niet erg slim, maar heeft een complexe persoonlijkheid, die een verdere bestudering waard is. Alleen in hem gaan een generaal, een bisschop, een kunstenaar, een Armeniër, een naïeve oude broer en een Othello samen'.

HAYKINO: AURORA'S SUNRISE

Regisseur: Inna Sahakyan
Schrijvers: Peter Liakhov, Kerstin Meyer-Beetz, Inna Sahakyan
Cinematografie: Vartan Brutyan
Muziek: Christine Aufderhaar

“ Ես ընթացեցի 17 տարեկան էի՝ երբ Հոլիվուդյան աստղ դարձա՛ց էի: Բայց դերասան չէի կարծաց դառնալ: Ես ընդ չէի խաղար: Ես կվերապրեի:

Ik was slechts 17 jaar toen ik Hollywoodster werd. Maar ik was geen actrice geworden. Ik acteerde namelijk niet.

Ik herleefde alles.

”

Dit zijn de woorden die in de trailer gesproken worden door Arshaluys Mardiganian, de hoofdpersoon. *Aurora's Sunrise* is het waargebeurde verhaal van Arshaluys Mardiganian, die al op zeventienjarige leeftijd een heel leven achter de rug had.

▲
Bekijk hier de trailer van *Aurora's Sunrise*

ANI NAZARI
RUBRIEK | CINEMA

Arshaluys
Door de ogen van Arshaluys zien we de verschrikkingen van de Armeense genocide en het glamoureuze, maar toch ook het immorele Hollywood. Het begint allemaal bij haar ouderlijk huis, in het oosten van het Ottomaanse Rijk. Geduldig vertelt ze hoe haar leven eraan toe ging, omringd door de liefde van haar broertjes, zusjes en ouders. Al snel verandert dit beeld doordat haar dorp wordt binnengevallen door Ottomaanse soldaten die haar vader en broer meenemen. “Ik heb ze daarna nooit meer gezien”, klinkt het door de bioscoopzaal. Dan gaan we met Arshaluys mee in haar odyssee naar een toevluchtsoord. Tijdens haar odyssee ziet ze van dichtbij hoe de massamoorden zich uitspelen in de werkelijkheid en hoe Arshaluys met haar lot omgaat.

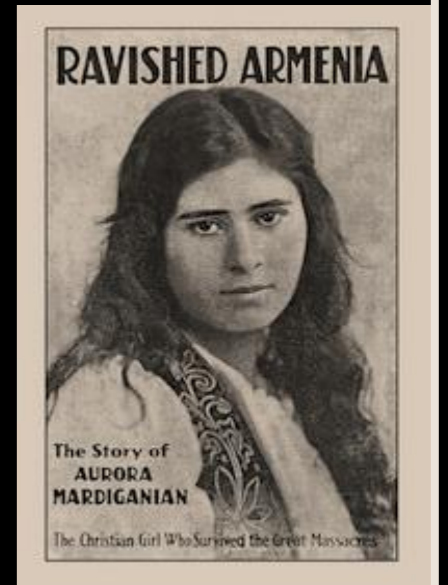
Aurora
Eenmaal in de Verenigde Staten aangekomen, krijgt Arshaluys een kans om haar verhaal aan de journalist Henry Gates te vertellen. Gates schrijft op zijn beurt de verhalen op en publiceert ze als *Ravished Armenia*, met Arshaluys als de gerechtigde auteur. Henry Gates vindt wel dat Arshaluys haar naam moet veranderen om het toegankelijker te maken voor Amerikanen. Arshaluys betekent zonsopkomst, dus haar nieuwe naam wordt Aurora. Aurora Mardiganian. Dit boek wordt verfilmd naar *Auction of Souls* en Arshaluys mag in deze film de hoofdrol van zichzelf vervullen, al vond ze dat in praktijk verschrikkelijk, omdat ze, zoals al in de trailer werd gezegd, alle traumatische gebeurtenissen moest herbeleven. *Auction of Souls* wordt een megasucces en het draagt bij aan de informatieverspreiding over de genocide. Later werden alle kopieën van *Auction of Souls* vernietigd en was de film plots niet meer te zien. Pas in de jaren negentig zijn er weer twintig minuten van de hele speelfilm teruggevonden, we weten niet wat er met de rest is gebeurd.

Sunrise
Het grootste gedeelte van de film is een animatie op basis van modellen en echte mensen. Er werden korte shots of foto's gemaakt van modellen, die later zijn omgetoverd in animaties. Animaties maken het mogelijk om ook de heftigere dingen te vertellen zonder dat de toeschouwer het niet direct hoeft te zien. Af en toe zijn er ook beelden te zien van een interview met de ‘echte’ al wat oudere Arshaluys Mardiganian die vertelt over haar leven en alles wat ze heeft meegemaakt. Soms verschijnt er een shot van de film *Auction of Souls*, waarin we zien hoe Hollywood destijds de genocide in beeld heeft gebracht. Dit alles maakt dat de film volledig is en je het gevoel hebt dat je naar één geheel zit te kijken in plaats van een momentopname. Zowel de animaties als de research naar het volledige verhaal en de beschikbare beeldmaterialen maken dat de productiewaarde van de film erg hoog is.

Aurora's Sunrise is de officiële inzending van Armenië naar de Academy Awards (de Oscars) voor de categorie van beste internationale film.

De film werd niet genomineerd voor een Oscar maar kreeg wel andere prijzen. *Aurora's Sunrise* heeft een Asia Pacific Screen Award gewonnen voor beste animatiefilm. De film viel vaak in de smaak bij het publiek en kreeg zelfs de publieksprijs in het *Movies that Matter Festival*.

De film is erg hartverscheurend en kan soms ook best heftig zijn, maar ondanks alles is *Aurora's Sunrise* een prachtige film. Je leert niet alleen over Aurora, Arshaluys of de familie Mardiganian, maar de geschiedenis als geheel. Tegelijkertijd komt Armeense genocide met deze film dichtbij, omdat de geschiedenis op microniveau wordt verteld: hoe handelt een persoon in een rampzalige situatie, waar komt een slachtoffer vandaan en wie zijn deze slachtoffers? De visualisatie door de gekleurde animaties draagt bij aan dat het verhaal van Arshaluys en de Armeense genocide nog dichterbij komen: we zien het stap voor stap gebeuren zonder dat er generaties, tijd of ruis tussen het verhaal en ons zit. Arshaluys Mardiganian, vergeet haar naam niet.

▲
Affiches van *Auction of Souls*, met een portret van Arshaluys Mardiganian

▲
Arshaluys in een still van *Auction of Souls*

ARMEENSE ONDERNEMERS IN NEDERLAND

Armeniërs staan, naast veel andere dingen, bekend om hun ondernemingsgeest. Ook in Nederland zijn er veel Armeense ondernemers in alle soorten en maten. Een van deze ondernemers is Antranik Mirzoyan, die een onderneming heeft in de Armeense koffie- en theeproducten.

SANDRA BEDROSIAN
ARMEENSE ONDERNEMERS

Antranik Mirzoyan

Barev Antranik! Vertel eens kort over jezelf.

Ik ben Antranik Mirzoyan, ik woon al sinds 1996 in Nederland en heb geen andere thuis gekend. Ondanks dat ik hier ben opgegroeid, probeer ik mijn Armeense identiteit altijd bij me te dragen in alles wat ik doe, ook in het ondernemen.

Ik was de eerste Armeniër die afstudeerde aan de Hogere Hotelschool in Den Haag en ik was hier enorm trots op. Door mijn bijdrage heb ik geholpen om Armenië op de kaart te zetten.

Wanneer ben je begonnen met ondernemen?

Direct na mijn afstuderen wist ik dat ik ondernemer wilde worden, maar het was wel even zoeken naar mijn passie. Ik geloof dat je flexibel moet zijn en moet kijken naar de kansen die zich voordoen. Het kost tijd en ervaring om te ontdekken waar je je op wilt focussen. Als je de ladder tegen de verkeerde muur plaatst, klim je in de verkeerde richting!

Ik was begonnen met enkele ondernemingen, maar na een aantal pogingen merkte ik dat het toch niet zo eenvoudig was als ik dacht. Ik besloot om in loondienst te gaan, maar ik kon het idee van ondernemen niet loslaten.

Waar ben je in aan het ondernemen? En hoe ben je op het idee gekomen?

Ik heb thuis altijd Armeense koffie gedronken en toen ik op bezoek was bij familie, werd er ook altijd Armeense koffie geserveerd. Na jarenlang deze koffie te hebben gedronken, realiseerde ik me niet hoeveel moeite erin zat. Ik hoorde mijn moeder de koffie malen in de keuken en ik vroeg waarom ze zoveel moeite deed en geen gemalen koffie uit de winkel kocht. Ik was eigenwijs en geloofde het niet, totdat ik het zelf had getest. Ik kocht alle gemalen koffie die ik kon vinden en probeerde ze allemaal uit. De kwaliteit en maalgraad van de gemalen koffie uit de winkel voldeed inderdaad niet aan de verwachtingen en mensen in mijn omgeving hadden hetzelfde probleem. Ik was ervan overtuigd dat het veel beter kon! Ik had mijn passie gevonden en mijn avontuur begon. **Ik ben met mijn eigen Armeense koffie-en theelijn begonnen.** Na veel voorbereidend werk ben ik trots op wat ik bereikt en neergezet heb. In zowel mijn privé- als zakelijk leven stel ik hoge eisen, omdat kwaliteit en klasse voor mij hand in hand gaan. Waarom zou ik niet voor het beste gaan als dat mogelijk is?

Wat maakt jouw onderneming uniek?

Mijn koffie is uniek op de markt vanwege de combinatie van vers gebrande koffie en het fijnmalen met molenstenen. Het branden en malen van de koffie gebeurt in Nederland, dit is ook waar ik mee ben begonnen. Later heb ik mijn assortiment uitgebreid met koffiebonen en losse thee-melanges die ik zelf samenstel. Ik wil graag meer koffie- en theesoorten aan mijn assortiment toevoegen, evenals luxe accessoires gerelateerd aan koffie en thee. Aangezien koffie niet groeit in Armenië, ben ik ook op zoek naar kruiden uit Armenië die ik

aan mijn thee-assortiment kan toevoegen. Mijn ideeën voor mijn bedrijf zijn groot, maar ik bewaar die voor een ander moment en platform. Als ondernemer vind ik het belangrijk om te blijven groeien en nieuwe dingen te creëren om mensen te verrassen. Alles heeft tijd nodig om te groeien. Organische groei is daarom voor mij belangrijk omdat het toekomstbestendig is.

Wat is de reden dat je hebt gekozen om te gaan ondernemen in een Armeens product?

Ik hecht veel waarde aan het besef van mijn afkomst, maar het wordt steeds lastiger om dit vast te houden als je je minder verbonden voelt met je roots. Koffie is een drank die mensen samenbrengt en die je graag deelt met vrienden, kennissen of familie. Tijdens het drinken van koffie ontstaan vaak de meest interessante gesprekken en op deze manier creëer je momenten die je bijblijven. Ik heb ervoor gekozen om koffie een nieuw leven te geven in mijn cultuur door Armeense koffie toegankelijk te houden voor toekomstige generaties. Ik zou zelf niet snel de moeite nemen koffie te malen tot het poeder fijn is in de keuken. Op lange termijn betekent dit dat het mij veel moeite en tijd zal kosten om dit onderdeel van mijn cultuur in stand te houden. Dit geldt waarschijnlijk ook voor anderen die zich hierin kunnen vinden. Dit was voor mij de motivatie om hier serieus mee aan de slag te gaan. Alles viel op zijn plek en het kon ook niet anders dan mijn bedrijf YAN te noemen.

Op welke persoonlijke presentatie ben je het trotst?

Gedurende al die jaren, dagen en momenten dat ik Armeense koffie heb gedronken, is het nooit eerder in me opgekomen en soms vraag ik me af waarom. Toen besepte ik dat het er niet

om gaat waar je naar kijkt, maar om wat je ziet. Vaak heeft dat tijd nodig en als je echt in iets gelooft, dan komt het naar je toe op het juiste moment. Ik twijfelde geen moment en begon meteen met het uitwerken van mijn idee. De daadwerkelijke realisatie van mijn idee bleek niet zo eenvoudig te zijn. Ik moest zelfs een paar keer naar het buitenland reizen om de juiste molensteenmachine te vinden om de koffie te malen.

Het verhaal achter mijn bedrijf en de tevredenheid van de mensen die van mijn product genieten, maken me trots.

Wat kunnen wij nog van jou in de toekomst verwachten?

Op dit moment richt ik me voornamelijk op de groei van mijn bedrijf. Ik ben regelmatig bezig met manieren bedenken om mijn bedrijf verder te laten groeien en hoe ik het beter kan positioneren op de markt. Ik heb een aantal nieuwe producten en ideeën voor mijn bedrijf die ik van plan ben toe te voegen aan het assortiment. Ik kan niet alles onthullen, maar je kunt me volgen op Instagram om op de hoogte te blijven. De toekomst ziet er veelbelovend uit en als Armeniërs elkaar kunnen helpen groeien, kunnen we samen meer bereiken. Ik sta altijd open voor interessante samenwerkingen waarbij beide partijen voordelen uit halen.

Welke tip zou jij Armeense ondernemers in Nederland willen meegeven?

Voor alle (potentiële) ondernemers wil ik graag meegeven dat je iets moet doen waar je honderd procent voor wilt gaan zodat je het op de lange termijn kunt volhouden. Het is namelijk zo dat zelden iets gaat zoals je had verwacht. Durf daarnaast risico's te nemen, maar blijf kritisch en scherp in je overwegingen.

Al jaren brengt ASV Gladzor het Arax Magazine uit! Op onze website kun je de vorige edities teruglezen.

Sinds deze editie werken wij met een hernieuwde commissie met enthousiaste leden. Wil je ook onze commissie ondersteunen? Of eenmalig een artikel indienen? Neem dan vooral contact op met ons!

gladzor.nl

info@gladzor.nl

 [@asvgladzor](https://www.instagram.com/asvgladzor)

 [ASV Gladzor](https://www.facebook.com/ASV.Gladzor)

gladzor.nl
info@gladzor.nl

